



STORTINGET

Innst. 49 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:13 S (2022–2023)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Tobias Drevland Lund om en skole for barnets beste, ikke politisk prestisje

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke offentliggjøres på skole-, kommune- og fylkesnivå.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at nasjonale prøver gjennomføres som utvalgsprøver.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, Maren Grøthe og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Liv Gustavsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Rødt, lederen

Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Kunnskapsminister Tonje Brenna har uttalt seg om forslaget i brev av 20. oktober 2022. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har avholdt skriftlig høring i saken. Det har kommet inn ett innspill til komiteen.

Komiteen viser til at de nasjonale prøvene i lesing, regning og engelsk gjennomføres tidlig i høstsemesteret, etter at elevene har startet på 5., 8. og 9. trinn. Formålet med prøvene er å gi skolene kunnskap om elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Prøvene skal videre danne grunnlag for underveisvurdering og kvalitetsutvikling i skolesystemet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler forslagsstillernes bekymring for det totale omfanget av tester og målinger i skolen og viser til de tydelige formuleringene i Hurdalsplattformen som sier at regjeringen vil:

«Setje ned eit partssamansett utval for å gjennomgå kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) i skulen, med sikte på å blant anna redusere omfanget av testar og prøver, og ta initiativ til at kommunar skal gjennomgå rapporterings- og dokumentasjonskrav regelmessig.»

og videre:

«Endre nasjonale prøver i dialog med partane. Det pågåande arbeidet med nye progresjonsprøver blir sett på pause. Kvalitetsutvalget skal gjennomgå bruken av prøver, undersøkelser og krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. I dette inngår også en vurdering av hvordan resultatene publiseres.»

Disse medlemmer viser til statsrådets brev til komiteen, der statsråden opplyser om at et partssam-

mensatt utvalg allerede er i gang med sitt arbeid, og at regjeringen vil avvente konkrete endringer i kvalitetsvurderingssystemet til denne gjennomgangen er gjennomført. Disse medlemmer imøteser dette arbeidet og slutter seg til statsrådets vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at de nasjonale prøvene har vært gjenstand for stor debatt siden de ble innført på starten av 2000-tallet. Det har også vært en rekke endringer i løpet av de årene prøvene har eksistert.

Disse medlemmer viser til at formålet med de nasjonale prøvene er todelt. For det første skal prøvene gi skolen kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk. De to første prøvene omfatter grunnleggende kompetanseområder som er viktige for at elevene skal lykkes i skolen, uansett fag, mens engelskprøven er mer knyttet opp mot språk- og leseforståelse. Det andre aspektet er at informasjonen fra prøvene skal danne grunnlag for undervisningsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet. Norsk skole har få felles målepunkter, og nasjonale prøver spiller derfor en viktig rolle når en skal si noe om tilstanden i norsk skole knyttet til lesing, regning og engelsk.

Disse medlemmer mener at nasjonale prøver fortsatt bør ha en viktig rolle i norsk skole. Nasjonale prøver er et nyttig verktøy for kartlegging, både av pedagogisk nivå ute på skolene og på ressursnivå for skoleeier. I tillegg gir prøvene over tid nyttig informasjon om behovet for utvikling og styring, på alle nivåer, både politisk og administrativt.

Disse medlemmer fremhever at nasjonale prøver er en viktig del av grunnlaget som til sammen kan si noe om en skoles kvalitet. Det grunnlaget må også inneholde parametere som sier noe om elevenes ferdigheter og faglige utbytte, som nasjonale prøver, men må ses i sammenheng med det vi vet om elevenes utgangspunkt og skolen som helhet.

Disse medlemmer betoner verdien nasjonale prøver har for pedagogene, for skoleeier og for å peke ut kurser i utviklingsarbeidet – på alle nivåer. Disse medlemmer mener det er viktig med åpenhet om resultatene. Informasjonen politikere og administrasjon bruker for å styre skolen, prioritere ressurser og å drive skoleutviklingsarbeid, må være tilgjengelig for allmennheten på lik linje med all annen informasjon vi legger til grunn når vi tar beslutninger.

Disse medlemmer er glade for at kunnskapsministeren i sin uttalelse understreker at resultatene fra nasjonale prøver uansett er offentlige i den forstand at alle kan søke innsyn i dem. Ministeren viser til at en samlet fremstilling av resultatene på nettsidene til Utdanningsdirektoratet har gjort at det er åpenhet om resultatene, men uten at det er mulig å rangere skolene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre deler ministerens vurdering om at dersom resultatene ikke lenger publiseres i kontrollerte former hos Utdanningsdirektoratet, men i stedet gis ut til f.eks. media gjennom innsyn, kan det være en risiko for at resultatene lettere bearbeides til rangeringslister eller fremstilles på andre uheldige måter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er bekymret for innvirkningen både nasjonale prøver og offentliggjøringen av resultatene av nasjonale prøver har på undervisning, prioriteringer og ressursbruk i den norske skolen. Hvert år publiseres nyhetssaker der man kan sjekke hvordan den enkelte skole skårer. Resultatene har dermed blitt brukt til rangering av skoler og kommuner. I flere områder av landet har testene blitt gjenstand for prestisjefag og konkurranse blant skoledirektører og politikere.

Disse medlemmer viser til at selve avholdelsen av prøvene påvirker skolene negativt. Det er dokumentert at skoler bevisst har prioritert elever som ble ansett som «statistisk viktige», altså lå nær terskelverdier. Skoler har også påvirket resultatene ved å gi svake elever fritak i så stor grad at Institutt for pedagogikk kan vise til statistisk signifikante avvik mellom skolene etter hvor stor andel elever som fritas. Disse medlemmer mener dette er en uakseptabel fordreining av skolens samfunnsoppdrag.

Disse medlemmer viser også til at det er uklart hva nasjonale prøver egentlig måler. Er det gode lærere i skolen, at elevene kommer fra ressurssterke hjem, eller at de har øvd mye i forkant av prøvene? Dette stiller høyresidens påstand om at offentliggjøring av nasjonale prøver handler om åpenhet, i et noe underlig lys. Når det er uklart hva resultatene egentlig forteller, gjør det resultatene særlig utsatt for uriktige tolkninger og sammenligninger.

Disse medlemmer er også klar over at det er satt ned et partssammensatt utvalg for å se på kvalitetsvurderingssystemet. Disse medlemmer mener for det første at forslaget ikke er til hinder for utvalgets arbeid. For det andre, og viktigst, bør ikke alle politiske forslag og debatt vente på at den til enhver tid sittende regjering utreder spørsmål som er av stor samfunnsmessig viktighet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke offentliggjøres på skole-, kommune- og fylkesnivå.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at nasjonale prøver gjennomføres som utvalgsprøver.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke offentliggjøres på skole-, kommune- og fylkesnivå.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at nasjonale prøver gjennomføres som utvalgsprøver.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:13 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Tobias Drevland Lund om en skole for barnets beste, ikke politisk prestisje – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 15. november 2022

Hege Bae Nyholt

leder

Margret Hagerup

ordfører



**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/4741-

20. oktober 2022

Representantforslag 13 S (2022-2023) om en skole for barnets beste, ikke politisk prestisje

Representantene Bae Nyholt og Drevland Lund ber regjeringen sørge for at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke offentliggjøres og at prøvene gjennomføres som utvalgsprøver.

Bondevik II-regjeringen startet i 2004 innføringen av et svært omfattende system med nasjonale prøver i mange fag og ferdigheter og på mange trinn. Prøvene møtte sterk motstand blant partene i skolen på grunn av manglende forankring og dårlig kvalitet. Prøvene ble også vurdert kritisk i flere evalueringer, blant annet for oppgavene, vurderingskriteriene og sammenligningsgrunnlaget.

Stoltenberg II-regjeringen tok en pause i gjennomføringen av de nasjonale prøver i 2006, og innførte et nytt system for nasjonale prøver i 2007. Omfanget av prøver var kraftig redusert og kvaliteten forbedret, og måten resultatene ble publisert på ble endret. Prøvegjennomføringen ble flyttet fra våren til høsten for å sikre at prøvene ble brukt som et utgangspunkt for elevenes videre læring.

De nasjonale prøvene måler i dag elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk på 5., 8. og 9. trinn, og det har ikke blitt gjort store endringer i hvilke fag og ferdigheter de nasjonale prøvene måler de siste femten årene. Det har imidlertid blitt gjort flere forbedringer i prøvene, blant annet i måten resultatene publiseres på.

Jeg vil understreke at resultatene fra nasjonale prøver uansett er offentlige i den forstand at alle kan søke innsyn i dem. En samlet fremstilling av resultatene på nettsidene til Utdanningsdirektoratet har gjort at det er åpenhet om resultatene, men uten at det er mulig å rangere skolene. Dersom resultatene ikke lenger publiseres i kontrollerte former hos Utdanningsdirektoratet, men i stedet gis ut til f.eks. media gjennom innsyn, kan det være en risiko for at resultatene lettere bearbeides til rangeringslister eller fremstilles på andre uheldige måter. Det kan derfor være at representantenes forslag bidrar til det motsatte av hva som er representantenes intensjon.

Norsk skole har utviklet seg mye siden de nasjonale prøvene og brukerundersøkelsene ble innført på begynnelsen av 2000-tallet. Da ble innføringen begrunnet med at vi hadde lite systematisk informasjon om elevenes læringsutbytte, læringsmiljø og læringsressurser. Både prøvene og andre datakilder har bidratt til at det i dag finnes langt mer kunnskap om elevenes læringsresultater og skolemiljø enn tidligere. Vi har også fått mer skoleforskning, og det er viktig å presisere at de nasjonale prøvene bare er ett av flere elementer i kvalitetsvurderingssystemet i skolen. Skoleeier har dessuten fått en tydeligere rolle og ansvar for kvalitetsutvikling i skolen. Det har vært satset mye på utvikling av sterkere profesjonsfelleskap og profesjonalisering av skolelederrollen. Fagfornyelsen med det nye læreplanverket har endret rammene for skolens innhold. Prøvene og verktøyene for kvalitetsutvikling må videreutvikles når skolen endrer seg, slik at de blir relevante og nyttige.

Jeg er opptatt av at vi må se helhetlig på de ulike elementene i kvalitetsvurderingssystemet, og at det må være en klarere sammenheng mellom det nye læreplanverket og kvalitetsvurderingssystemet. Derfor har jeg, som beskrevet i Hurdalsplattformen, nedsatt et partssammensatt utvalg som skal gjennomgå kvalitetsvurderingssystemet i skolen og komme med anbefalinger.

Kvalitetsutvalget skal gjennomgå bruken av prøver, undersøkelser og krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. I dette inngår også en vurdering av hvordan resultatene publiseres. Jeg mener utvalget bør få gjøre vurderinger før regjeringen og Stortinget vurderer endringer.

Lærere, skoleledere, skoleeiere, og nasjonale myndigheter trenger et godt kunnskapsgrunnlag for å utvikle kvaliteten i skolen, og tilgang til verktøy av god kvalitet. Jeg er samtidig opptatt av at kvalitetsvurdering ikke må snevre inn skolens brede samfunnsmandat til det som er målbart. Prøvene og verktøyene må bli bedre tilpasset behovet til lærere, skoleledere, skoleeiere og nasjonale myndigheter. De må bli bedre tilpasset ulike elevgrupper og legge bedre til rette for mestringsopplevelser. Derfor er det viktig at utvalget er sammensatt av partene i skolen og at de legger til rette for innspill og involvering underveis.

Jeg mener dagens kvalitetsvurderingssystem må endres, men jeg mener dette må gjøres på bakgrunn av en grundig prosess hvor vi lytter til de som bruker prøvene og andre elementer i kvalitetsvurderingssystemet før vi gjør store endringer. Vi må utrede ulike alternativer og vi

må finne løsninger som svarer godt til behovet på ulike nivåer i skolen. Derfor mener jeg det nå er riktig å vente på kvalitetsutvalgets vurderinger før det gjøres endringer i de nasjonale prøvene slik representantene ber om.

Med hilsen



Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

